

DAN JE ZAVRŠIO UJUTRO

Dragan Vučetić, Zagreb
dragan1vucetic@yahoo.com

Jutro

Već mi se prikrada riječ, rastvorio sam tolika vrata širom i mirom, lahor je počeo širiti toplinu umjesto nježni hlad. Riječ mi se prikrada, a izgledalo je da bježi i da će je sam Bog teško vratiti. Pribrao sam se, čuo zvukove i glasove iz tuđih dvorišta, Katine kokice su se javile, još su tu, čuvaju kokice sve, sve bi se srušilo bez njihova glasa, veseo sam zato, sretan, prebrodio sam ono iza, imam dalje što gurati, sam sam, neometan i to je sve.

Kako je žuto sunce ušlo u jaje, pita se pjesnik.

Pričekat ću, možda se pojave svjetovi moga naroda, nešto se u jeziku događa. U jezik se ulazi s bilo koje strane.

Riječ mi se prikrada, a izgledalo je da bježi i da će je sam Bog teško vratiti... Pričekat ću, možda se pojave svjetovi moga naroda, nešto se u jeziku događa. U jezik se ulazi s bilo koje strane.

Topliš

A onda me oko pet sati ujutro uhvatila pisanija, jednu riječ sam kao u školi morao ponovo napisati. Znači, dan je završen rano ujutro, toliko sam se

prošlih dana osjećao neodređeno. Dan je završen prije nego je započeo u stvarnosti, riječima i riječima će veslati do noćne obale ili će se odmoriti, kao da je zaobišao grebenje iza kojeg je skrivena uvala mora, Topliš, ili preostale trešnjevačke ulice s kućicama iz kojih rijetko tko izlazi. Pa dobro, pomalo je sve dnevnički izašlo na vidjelo.

Da zapjevam:

jednu riječ sam u školi

morao ponovo napisati

dan je završio ujutro

osjećao sam se neodređeno

dan je započeo prije

nego je započeo u stvarnosti

riječima će veslati do sljedeće obale

ili će se odmoriti

kao da je zaobišao grebenje

iza kojeg je jedna skrivena uvala

Isukrst

Ne znam kako ga je dah neba doveo do mene: ovo je prvi Isukrst koji mi se upleo u život, toliko da se o njemu usuđujem izreći nekoliko riječi, malo evanđelje o drvenoj skulpturi koju su iznijeli Romi iz nekog zdanja i zaboravili je ili je nisu uspjeli prodati pa je stigao za potpalu. Odlično oblikovan, izgubio je na svom putu ruke, one raspete na križu. Sada je mogao ležeći odmarati nakon raspeća. Preuzeo

sam ga od Zlatka. Leži sada spreman za osobnu obdukciju... leži dole u Veloj Luci na ormariću. Sigurno je jedno, ne može bez ruku ponovo zauzeti prostor Svetog Trojstva. Ne znam hoće li promijeniti jednog dana ili noći dom svoj sadašnji, ne znam i ne bih htio znati. Isukrst, povratak domu svome.

Ako je svugdje, nije nigdje osim ovdje. Napustio je svoje bivše skrovište.

Bez ruku leži mirno u svom otvorenom grobu. Nitko još nije rekao.

Šivan

Osim sezone u paklu i sezona u raj. To mi se posrećilo u drugom razredu osnovne, kada sam proveo proljetni semestar na moru (valjda su me se htjeli malo riješiti, njihova isprika nije važna). Sama škola je bila uz more. Čuli su se do učionica glasovi i glasovi galebova i života o kojemu kao da treba učiti ovdje u prostorima posebnog mirisa, posvuda istog, školskog, od sjevera do juga. I sjeli bismo u klupe. Odjednom bi učiteljica primijetila da učenik Šivan opet ima prljave (šporke) noge. Jednostavno bi ga poslala dolje na more da se opere. To je tako često išlo. Šivan bi nogama praćakao, a mi čamili u razredu, nježno ga prateći. Šivan. Završio je u Australiji kao i mnogi, za što mu škola nije bila potrebna.

Kada danas prođem pored te škole... suludo poželim da učiteljica učenicima u tom trenu kaže: Čistoća je pola zdravlja, a ja iznenada upadnem glasno i nadovežem tik ispod prozora: A nečistoća cijelo i - nestanem. Zahvalan za taj tren koji se neće nikada dogoditi. O, Šivane, gdje si da ti to priznam.

A meni ništa osim škole nije trebalo jer mi je škola bila škola za umanjenu samoću čitava

školovanja. Sjetim se, Rimbaud kaže: Ako se dobro sjećam, moj život je bio gozba na kom su tekla sva vina, na kom se otvarala sva srca.

Zahvalio bih se na izvjestan način školi i životu kako ga želim zvati.

Kada danas prođem pored te škole, ako nađem otvorene prozore, suludo poželim da učiteljica učenicima u tom trenu kaže: Čistoća je pola zdravlja, a ja iznenada upadnem glasno i nadovežem tik ispod prozora: A nečistoća cijelo i - nestanem. Zahvalan za taj tren koji se neće nikada dogoditi. O, Šivane, gdje si da ti to priznam.

Kao putnik

Sjediti na obali, držati adresar, razmišljati i promišljati. Ispred mene je Santa Maria, zaplovit će u Novi svijet i ja u jednu poznatu luku. Dalje ću nekako i još dalje nebom, za sada polako. Kao da se nije ništa dogodilo: stari refren života, njegova opstojnost u događanju. Odgovora nikakvih nema, odmaram i uživam, ja nedruštveno biće s isprikom samoće. Odmaram dok mi Svijet prilazi, nad Njim Sunce, dan koji gleda na pučinu na koju nikako da se vratim. I sve ovo kao da ne mislim, ne postoji zadugo ništa osim nekih rečenica iz davnine.

Cura mlada ulazi u obiteljsko dvorište, dolazi pred vrata i pita moju baku: Teta Kota, poslala me teta Mora imate li joja. Rečenica davna i smiješna: Mora, Mara, Kota, Kata. Tako se i ne govori, ali trajalo je do danas. To mi se ponavljalo u glavi, šetao sam s tim pitanjem. Sjetim se: okruglo jaje, željeno jaje u vokalu. Ušla je ta rečenica pred polazak u luku u kojoj mirno drijema jezik.

I tako sam se zabavljao promiješanim vokalima prije odlaska, u zalasku vremena, vraćajući se tamo gdje ću se probuditi kao putnik. Večer je, jutro je, podne je, da, zvonit će sa zvonika, javit će tišinu.

Vjenčanje

Kada ga sretmem tik do naših vrata, sada stara udovca, kažem mu: Sjećam se kada ste se ženili, kada smo s našeg pergula bacali po vama mladencima, po čitavoj povorci cvjetove oleandrove. Kažem mu, kao da se on sam sjeća svega pa i nas koji smo se radovali danu.

Sjećam se umjesto njega koji je zastao i samo

potvrđuje, on ratar trudni, dobro se drži pokušavajući se šaliti sa životom. Pokušavam mu uvijek iznova prići, ženiti ga, posipati cvijećem, ispratiti na šetnju jer još se ništa nije dogodilo što bi ga zaustavilo.

Sve se to moralo dogoditi. I cvijeće oleandra i njegove ružne i zahrđale tegle na terasi. Uz njih je sve još uvijek tu. I moje podsjećanje na njegovo vjenčanje, sada već u šali posipano cvijećem oleandra.

Prvo bijaše cvijeće, sad zna on to dobro.

Na otoku

Bio je običaj na otoku obući u nedjelju najbolju odjeću. Svatko bi izašao iz svog rudnika, zasjao. Radnici i starci u bijelim košuljama, u odijelima, sa šeširima, ulaštenim cipelama predstavljali bi se svjetlosti. Izašli bi, bili ljudi da bi ostali ljudi.

Što je ostalo od duha svetoga? Od svega i svakoga osta mi podnevna zvonjava sa zvonika. Čujem zvono što je sjelo za stol i raduje se, dok me sunce začuđeno gleda. I ja ga sada potpuno sam i preživio zovem na ručak.

Psi

Toliko pasa nikad nije bilo u Luci. Toliko kamenja se nisam nikako mogao sjetiti. Kamenja kojima su gađali jadne, od pradavnih lovova preostale pse. Eto, lovačke sluge dobivale su svoje, divljači više niotkud. Zašto ste sve opustošili, pita kamenje, vraćeno u monolit po kojemu gaze lagano i tiho toliki današnji psi. Zašto smo preuzeli jedan sasvim drugi broj svojim tijelima. Podignuo bih bar jedan kamen da ga ima, jednu riječ rekao da je znam: da lajem.

Već davno

U Veloj Luci, jedan dječak je znao napamet sve registarske brojeve brodica koje su tamo bile na vezu. U svezi takvih memorija, vidio sam na televiziji dječaka koji na zemljopisnoj karti velikog formata može pokazati ubilježeno i najmanje selo.

Broj mojih tjelesnih i inih ogrebotina ne bi bio dojmljiv spram ovakvih znanja. Danas, kada je Vlak prošao i baba s kolačima i brodovi našli grob u moru, ostaju ljubomorni otoci u Božjim rukama.

Gdje sam, gdje sam sada? Nije nego da razotuđim smjerove kretanja. Oni kojima sam se približio kao Drugome svijetu, leže i čekaju val, da ih razbije i da naplavi siromašne snove. Nema pjesme koja bi me utješila, o tome se radi. Plovidba, lizanje obala, njihova prolazna imena, njihovo sve.

Bolinder

Jutro je bilo čisto, stari motor bolinder gurao je drvenu lađu prema lovištima, sunce je čvrsnulo, more se zagrijavalo, zvuk je motora bio poseban, kao da netko lupa u bubanj. To će trajati i tada će zvuk bolindera nestati zauvijek. Do tada je zvuk mora bio jači. Nadalje su drugačiji zvukovi motora vladali i predstavljali more ujutro, polazak u dan što je jačao kao da će eksplodirati. Svjetlost je bila dim što se baš u podne smirivao da bi se začela tišina sieste, tihog maestrala i konačno fortune i pojave jedara. Luka na motor. Tišina bijela s plavim jedrenim, nebeskim platnom iza svega, podno okvira kojemu nije bilo vremena kao ni danu. Svi su bili živi jer ih je probudio bolinder, magarci ih zaglušili, povici iz samoće doživljaja ljudskih bića sastavili jutro s večeri. Jezik se valjao na valovima kao da će se potopiti, ali ga je more vraćalo. Netko je rekao nešto što su svi zapamtili.

Ne zna se dan kada je život uskrasnio i gdje. To nitko ne zna i zato svi samo nešto traže i tako se sve pokreće.

*Ne zna se dan kada je život
uskrasnio i gdje. To nitko ne zna
i zato svi samo nešto traže i
tako se sve pokreće.*

Galeb

More je ponad. Drži ga sila teža. Nebo teče rijekama. To se naslikati ne može. Galeb bez krila je na zemlji i čudi se sebi. Hrani sam sebe kao da se radi o formuli koja će ga ponovno uznijeti u nebesa. Srećom sam na zemlji, pomisli. Kako bih mogao letjeti kada bi more bilo ispod?

Lastovo

Lastovo tamo daleko iz mora viri, u more svoje obale umače. Pred pola vijeka plovio sam uz njegove obale prema Glavatu, zadnjem otoku u nizu, sa svjetionikom.

Sad vidim odavde kako sam se pomicao polako i sigurno prema Vrhovnjacima, vidim neki brod kako polako zamiče u nevidljivost. Modro je Lastovo, plovi tamo neka lađa u modrini i nestaje.

Čekao sam maestral da se pustim na jedra prema Mljetu, lebdio nad dubinama i svjetlostima južnoga mora, nad morskim padinama s vidljivim jatima riba.

Fotografija

Možda je jutro, podne ili je suton na ovoj staroj fotografiji. Snoviti trenutak, začuđen, zeman, bez ljudi na praznoj rivi, bez pasa, skriva pitanje što ga postavljam tebi, kojem nudim okvir na poklon, vječni život i ništa drugo. Primit ćeš to htio ili ne htio. Prazna riva, pogled s Vranca, negdje od Inglezovih bajama. More je ulje, kuće uredni zubići, vide se u pozadini polja, obrasli brežuljci. U luci spava parobrod (tko pita za red vožnje?). Stabla pokušavaju odrediti starost ovog buđenja. Još jednog u tijeku dana. Primi ovaj okvir, u njemu je šara kojom se sunce igra. Sunce je ludo a evo, sad je tišina.

Čekaju se prvi zvuci.

Bubla

Bila je u crnom, u zaboravu iz kojeg će izniknuti. Bilo je to davno davno.

To je bila žena koja je prošla jednom onkraj moga zida i ja sam je vidio. Dječaci su za njom glasno nabacivali: Bubla, ubila je brata. A Bubla je ostala u tome nezavidnom vidokrugu. Što se zapravo dogodilo, pitat ću se opet jednoga sunčanoga dana. I ne bih da se nisu neke stvari dogodile puno kasnije, vrlo slične i sumnjive, baš tu iza zida prolazila je isto tako žena u crnom, kao Bubla u svoje vrijeme. I njoj je pečat optužbe (bez imalo sumnje u to) visio na leđima. Poznao sam je vrlo dobro. Nije bila kriva. To je, govorom pravde, netko drugi učinio.

Riješit ću ja to jednoga dana, šapnuo sam sebi u ime Sunca koje se okretalo oko dvorišta, nježno

zasipajući zid svojim zracima.

Bubla je pripadala djetinjstvu, njena crna sjenka nečemu što je zaboravljeno kao što je već zaboravljeno ono drugo, još gore ostvarenje ljudskog uma, i uvijek gore i još nesnošljivije.

U slici se tope crne sjenke u crnom suncu. Djetinjstvo.

*Bubla je pripadala djetinjstvu,
njena crna sjenka nečemu što je
zaboravljeno kao što je već
zaboravljeno ono drugo, još
gore ostvarenje ljudskog uma, i
uvijek gore i još nesnošljivije.
U slici se tope crne sjenke u
crnom suncu.*

Postojeće

Jedan Cive. Toliko sam ga puta upoznao, izmijenio prošle činjenice, osim jedne, da će se otrijezniti i postati sadašnja činjenica. I opet ćemo se još jednom upoznati i mala će biti razlika u govoru, jer svatko ima svoj repertoar, kako zapjeva tako se i napije.

Prođem pored njega jedva čekajući da se sretnemo u činjenicama i da pozove moje lice na svadbu isteklog zaborava.

Tragovi pegle

Sjetio sam se gospođe majke promatrajući na jednom javnom mjestu fotografiju oca. Ne dopada mi se njegova zjenica, ali na toj fotografiji je donekle spontan. Drugo što je ovdje važno je odjeća, ne baš toliko, ali kada spazim njegovu ispeglanu kragnu i ostalo vidim nečije ruke, njene ruke koje su ga slale u svijet, više-manje uredni svijet. Teku speglani rubovi kao svjetlost što se nenadano vratila da upravo ovo osvijetli i pokaže nešto što se ne vidi. Tako vidljiva, gospođa majka istom oživljava, pegla

Foto: Dino Cetinić

Ovo malo mora me nosi na širokom kopnu. Mediteranizam je moj otac. Njemu dugujem gospodstvo i ruku prema Srednjoj Europi...

i ubrzo košulja zagrlj stolicu, spremna je za izlaz iz ovoga kruga, speglanog do kraja. A nije tako kada sve zbrojiš i odbiješ sebe i nju i njega. Gledam njih i zbrajam, oni rade svoj posao, tko bi znao tu beskrajnu nit kako se odmata, kako ulazi u košulju, kako se skriva u potez pogle. Oni rade svoj posao.

A ja samo gledam i vidim. Što osim svega, što, odgovori odgovore. Postajem sve samostalniji. Tko je kome što povjerio nije važno, tek ja sam između, ne znam kako sam se tu stvorio, a ne znaju ni oni. Pa zašto nisam uzeo ranije kormilo u ruke, da, zašto nisam?

Ovo malo mora

Ovo malo mora me nosi na širokom kopnu. Mediteranizam je moj otac. Njemu dugujem gospodstvo i ruku prema Srednjoj Europi, preduvjetu za praksu civilizacije, na jednom drugom mjestu. Jednom novom znanju na temeljima starog znanja, krvi što se treba obnavljati, radati se, uvijek iznova radati.